

Mensen vertellen over Monumenten

BOEi op zoek naar Erfgoedverhalen

Voorpagina: Mw. Delmee vertelt haar verhaal over wonen in de Muntel, Den Bosch.

De zusters van het Nemiusklooster, jaren 50 (Foto Stadsarchief Den Bosch)

Wat is 'Mensen vertellen over Monumenten'?

De projecten van BOEi zijn meestal het gevolg van grote verandering: fabrieken sluiten, kerken en kloosters komen leeg te staan, boerderijen verliezen hun functie. Herbestemming, onze kernactiviteit, komt vaak na een verlies voor de gemeenschap. Tegen de tijd dat wij betrokken raken, staan oud-bewoners of werknemers al jaren buiten de poort. Toch zijn het juist deze mensen die de verhalen achter het erfgoed uit eerste hand kennen. Die verhalen zoeken we in het project 'Mensen vertellen over Monumenten'. We willen ze als het ware het pand weer binnen trekken.

Waarom doen we dit?

De organisatiemissie van BOEi is "het ontsluiten van Nederlands erfgoed voor burgers en het ontsluiten en doorgeven van haar verhalen aan navolgende generaties door middel van restaureren en herbestemmen van cultureel erfgoed." Het gebouw is de materiële kant van het erfgoed en de verhalen de immateriële kant waarmee mensen zich met dat erfgoed verbinden. Voor BOEi zijn beide aspecten belangrijk voor een duurzame herbestemming. Het project 'Mensen vertellen over Monumenten' wil bijdragen aan het doorgeven van de erfgoedverhalen.

Met de zusters terug naar hun oude Nemiusklooster, Den Bosch met rondleiding door de nieuwe eigenaar (J. v. Dalen, 2016).

Grote en kleine verhalen

Verhalen zijn er in verschillende orde van grootte. Neem de Dongecentrale in Geertruidenberg, de eerste provinciale elektriciteitscentrale van Nederland. Het gebouw staat symbool voor verlichte politieke besluiten van het provinciaal bestuur en de ontwikkelingen van het Brabantse platteland in het begin van de 20ste eeuw. Dit is een groots verhaal, net als het verhaal hoe de architectuur van de centrale past in een traditie van industriële bouwkunst. Grote verhalen zijn belangrijk voor erfgoed en worden vaak meegenomen een bouwhistorisch onderzoek. Het kleine verhaal daarentegen, van de mensen die dagelijks in de centrale werkten, heeft geen plek in de traditionele monumentenzorg. Toch is het minstens zo belangrijk, want mensen kennen het erfgoed het meest intiem door de kleine verhalen die aansluiten op hun eigen ervaring. En ze vertellen die ook aan elkaar. Het zijn de kleine verhalen die we zoeken in Mensen vertellen over Monumenten.

Kleine verhalen in de grote Dongecentrale

De STEG-wacht in de Dongecentrale is een goed voorbeeld. In 2010 werd de centrale gesloten. Het personeel pakte haar boeltje bijeen, vertrok naar de Amercentrale en liet 'de Donge' leeg achter. Toen wij het pand betraden in 2011, lag het bedrijfslogboek met de laatste aantekeningen nog op tafel. Samen met oud-werktuigbouwkundigen (zie foto) gingen we terug het pand in en lieten we ze over de installaties vertellen. Zo wisten we een beeld te schetsen van hoe de STEG-wacht functioneerde.

Technische tekening van de ketel

Bediening en controle STEG-installatie

Kast met handleidingen en storingsmappen

Telefoontoestel van het eigen PNEM-telefoonnetwerk.

Leren stoelen en bureau

Kamer STEG-wacht in de Dongecentrale Geertruidenberg, december 2017

Overzicht va

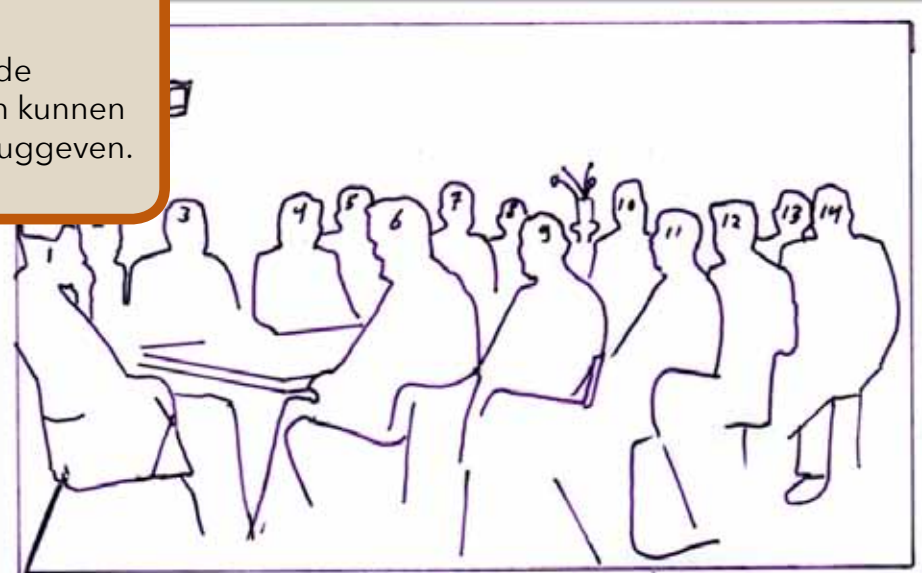

Ook op sociale media

We deinzen er niet voor terug hulp in te roepen van de gemeenschap en schuwen daarbij de sociale media niet.

Voor de Dongecentrale waren we op zoek naar de namen van de mensen op deze foto. Met hulp van de Facebook-groep 'Geertruidenberg Toen en Nu' waren ze zo gevonden.

Zo staan we in direct contact met de mensen waar we het voor doen en kunnen we hen de verhalen ook direct teruggeven.

2018 MET DANKAAN GEERTRUIDENBERG TOEN EN NU

1. Jan Hoes
2. dhr Verhoeven
3. Willem Leunissen
4. Ton van de Hulsbeek
5. dhr. Van Riel
6. Jan van Groezen
7. Toon Jansen
8. dhr de Boer
9. dhr Barkhuis
10. H.R. Bots
11. dhr. Ausems?
12. Dhr. Keulers
13. F. Van Melick (technisch directeur)
14. Dhr. Merk (bedrijfsleider)

Na 60 jaar brachten we in 2017 dienstmaten Joop Steller en Roelof de Vries weer bij elkaar in de Van Heutzkazerne. (foto's J. van Dalen)

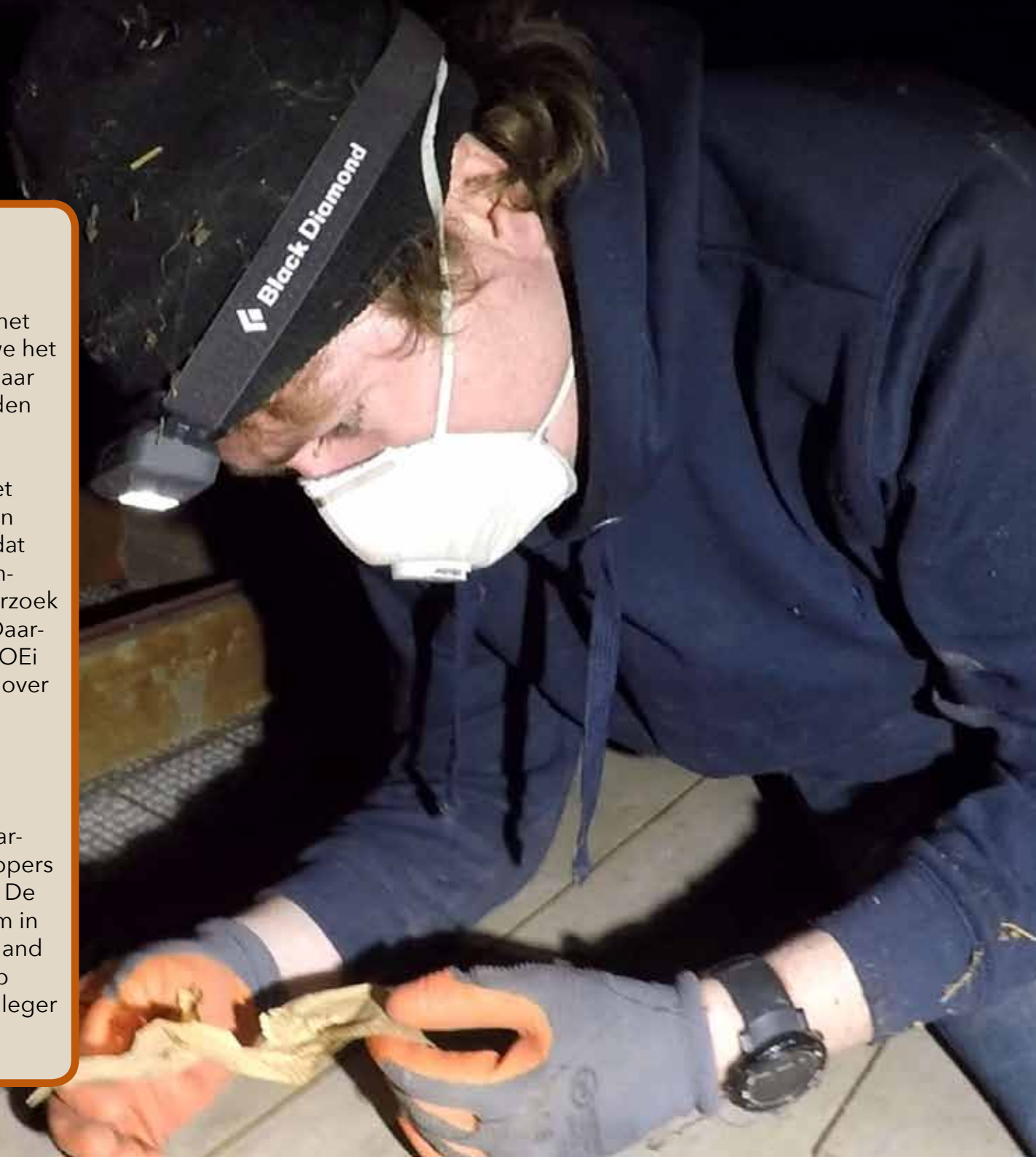
Archeologisch onderzoek

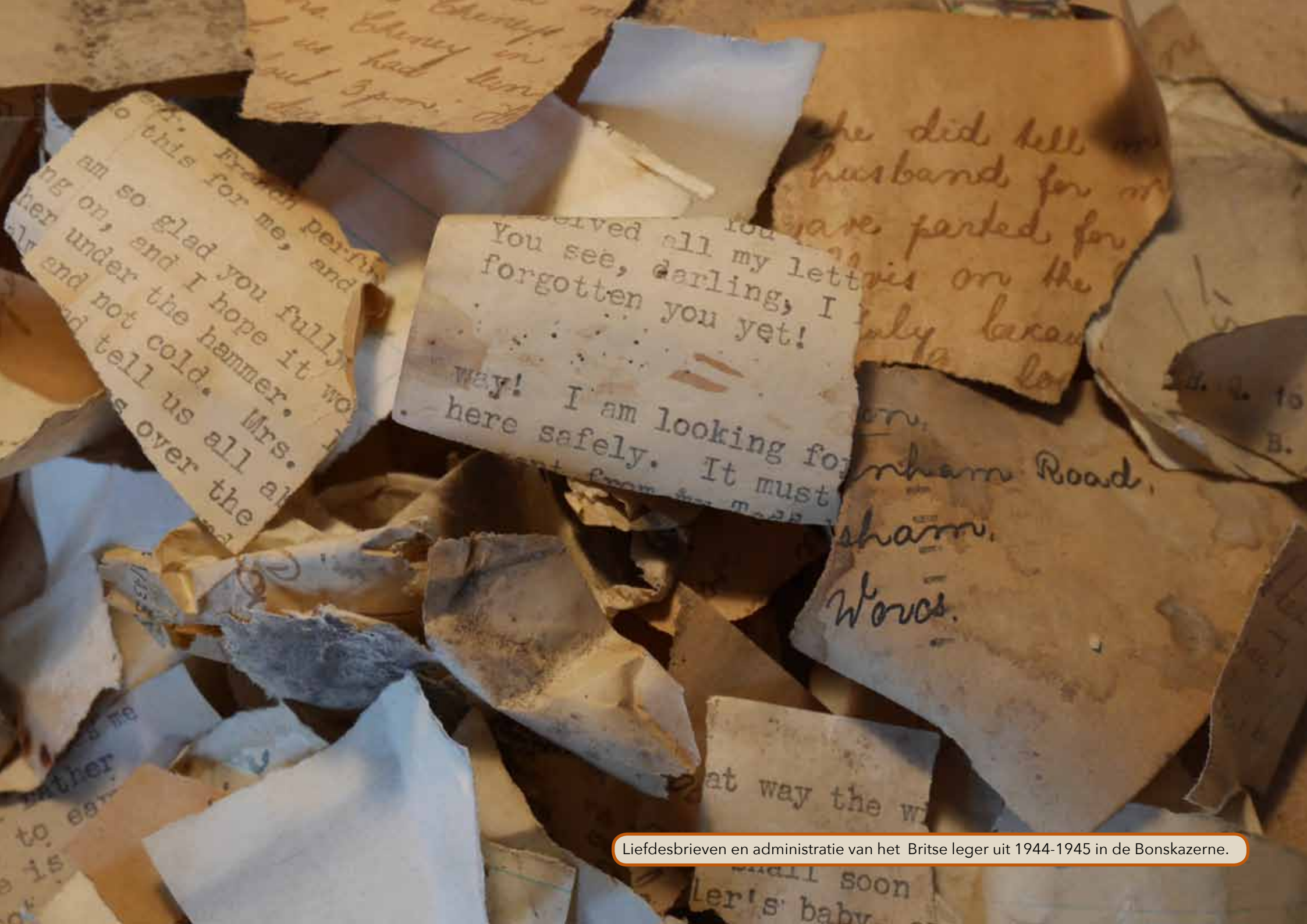
Meestal zoeken we eerst de mensen en praten met hen over de monumenten. Maar soms draaien we het om: dan gaan we eerst in het gebouw op zoek naar *sporen* en proberen daarmee de *mensen* te vinden die er wat over kunnen vertellen.

Kortom, we doen archeologisch onderzoek in het gebouw, voorzien van stofmaskers, zaklampen en cameras. Dit is een gat in de monumentenzorg dat in Nederland nog niet wordt ingevuld. Het is eenvoudigweg niet bekend dat archeologisch onderzoek veel kan opleveren en het is ook niet verplicht. Daardoor gaan heel wat erfgoedverhalen verloren. BOEi doet het toch in het kader van Mensen vertellen over Monumenten.

Liefdesbrieven in de Generaal de Bonskazerne, Grave

In de Bonskazerne in Grave gingen we met vier archeologen op zoek in de zolders en vonden snippers van liefdesbrieven uit de Tweede Wereldoorlog. De brieven waren geschreven in het dorpje Evesham in Engeland in 1944 toen de bevrijding van Nederland nog in volle gang was. Op dit moment zijn we op zoek naar de schrijfster die haar lief in het Britse leger in Grave brieven stuurde.

...the did tell
husbands for
...parted for
...on the
...because

...the did tell
husbands for
...parted for
...on the
...because

...served all my letters
You see, darling, I
forgotten you yet!
...
...way! I am looking for
here safely. It must

...nham Road,
...sham,
...Worce.

...French perf
to this for me, and
am so glad you fully
ng on, and I hope it wo
her under the hammer. Mrs.
and not cold. I
and tell us all a
...s over the

...at way the w

...shall soon
...ler's baby

Liefdesbrieven en administratie van het Britse leger uit 1944-1945 in de Bonskazerne.

Met Ringers terug naar Ringers.

Nazaten van de familie Ringers bezoeken de voormalige Ringers Chocoladefabriek van hun voorouders. BOEi filmde de rondleiding.

De Verhalenstoel

Willen we een keer een andere ingang, dan kiezen we de Verhalenstoel. Op open dagen, of evenementen zetten we de Verhalenstoel neer en kan iedereen er in plaatsnemen en vertellen. Uiteraard maken we direct video-opnamen. Het mooie van de Verhalenstoel is dat deze vanzelf op diversiteit voorsorteert, want als iemand gaat zitten, weet je nooit vantevoren wat die persoon gaat zeggen.

Verhalenstoel in actie in 2017.

Joke van Gerwen (r) en Ria Sleutjens vertellen over de 'tuttenjurken' die ze moesten dragen in de jaren veertig en over de oorlog in Den Bosch. Zoals over het zigeunerkamp dat in één keer werd opgehold en door de Duitsers en op transport naar de concentratiekampen werd gezet.

"Kijk het schoolrapport van mei 1940", wijst Joke aan. "Geen cijfers! De oorlog was uitgebroken."

Januari						
Februari	5	5	w	w	20	7
Maart	7	7	w	w	1	d
April	8	8	w	9	20	w
Mei						
Juni	9	9	w	w	24	d
Juli	9	9	w	9	11	d

Opmerkingen: *Guat over*

Verder kijken dan de stenen

Erfgoedverhalen zijn deel van het monument. Wie alleen kijkt naar de stenen bij een herbestemming, loopt de mensen en verhalen mis.

Met het project 'Mensen vertellen over Monumenten' neemt BOEi stelling door actief erfgoedverhalen op te sporen en door te geven aan volgende generaties. Zo houden we ook contact met het publiek, want dat zijn immers de mensen voor wie monumenten belangrijk zijn. We hopen hiermee een bijdrage te leveren aan democratisering in de erfgoed- en monumentenzorg in Nederland.

En de verhalen?

Die kunt u allemaal vinden op onze sociale mediakanalen en www.boei.nl/mensen-vertellen

Colofon

Dit is een publicatie van BOEi, Nationale Maatschappij tot het Restaureren en Herbestemmen van Cultureel Erfgoed, 2019

Mensen vertellen over Monumenten 2019

www.boei.nl/mensen-vertellen

Documentversie: 201900715

Auteur:

Jobbe Wijnen

Foto's:

Jobbe Wijnen

Jan van Dalen

Stadsarchief 's Hertogenbosch

Projecten van BOEi worden mede mogelijk gemaakt door:

